

Aisčių *mater deum* klausimu

Gintaras BERESNEVIČIUS

Straipsnyje nagrinėjamas baltų mitologijai labai svarbus ankstyvas fragmentas iš I a. po Kr. Tai žinomas Tacito liudijimas apie aisčių garbintą deivę, kurios tapatinimas su vėlesnių šaltinių minimomis baltų Žemės dievybėmis visada kėlė ir tebekelia daug problemų, o universaliai Dievų Gimdytojai prilygstančios mitologinės figūros vėlesniuose šaltiniuose nesutinkama. Tad straipsnio tikslas – pamėginti išsiaiškinti, kokiame kontekste Tacitas įvedė mater deum figūrą ir kokios lietuvių mitologijos realijos iš vėlesnių šaltinių atitiktų tą menamą kontekstą, kuriame Tacitas rado atitikmenį aisčių deivei. Darbe pasitelkiamas lyginamosios religijotyros ir religinis istorinis metodai, kuriais tikimasi kiek praplėsti galimo kalbėjimo apie aisčių mater deum lauką.

Tacitas apie aisčius ir germanišką paribį

Publijus Cornelijus Tacitas (apie 55/58 – apie 117/120 po Kr.) yra vienas patikimesnių autorių visoje baltų mitologijos istoriografijoje, jis buvo pakankamai išsilavinęs, kai reikia, skeptiškas, priklausė antikinio pasaulio ideologijai, matymui ir mąstysenai, buvo artimas Romos Senato pažiūroms, bendravo su daugeliu politikų, karo vadų, plačiai pasaulio mačiusiais žmonėmis; nesėdėjo vietoje ir jis pats. Būdamas, kaip ir kiekvienas išsilavinęs romėnas, puikus mitologijos ir religijos specialistas, jis atitinkamai žinojo, su kuo susiduria, aprašinėdamas keltų, germanų, aisčių dievus ir kultus. Būtent – su šiaurine antikinio religingumo atmaina, kita Viduržemio jūros baseino religijas ir kultus atspindinčia erdve. Jis kartais pernelyg konspektyvus, bet tai proga geriau įsiskaityti. Ir paisyti, kad jo pažiūros Šiaurėje matė tik Pietų mitologijų ir religijų atspindžius. Jis galėjo aprašyti tik tai, ką atpažino kaip antikinio mitologinio pasaulio realijas.

Apie 98 m. Tacito parašytame veikale minimi aisčiai (*Aestiorum gentes*, „Germanija“ 45) tradiciškai priskiriami baltams, greičiausiai vakarinei jų daliai. Juos aptarinėdamas Tacitas rašo, kad aisčiai garbina dievų motiną (*matrem deum venerantur*) ir kaip tikėjimo ženklą nešioja šernų atvaizdus, saugančius juos net prieš apsup-

ty. Galimas dalykas, ta dievų motina – kažkokia deivė, įvardijama tikriausiai pagal tuo metu Romoje gerai žinomo Kibelės kulto analogijas. Tokia paralelė įsivyravo istoriografijoje: šernas lietuvių mitologijoje yra vienas svarbiausių žvėrių, visoje Europoje, ypač Vokietijoje, žinomas šerno ir karo, karybos ryšys, tad šerno amuletai kare visiškai tikėtini. Ar Tacito sąsaja tarp šerno ir deivės atsirado romėnams mėginant išsiaiškinti šerno simboliką per Kibelės analogus, ar aisčiai patys turėjo autentišką šerno–deivės jungtį, nustatyti sunku, tačiau antiras variantas labiau tikėtinas. A. J. Greimas, aiškindamas Sovijaus mitą, teigia, kad šernas – tarsi „girinis kuilyš“, seksualinis Žemės partneris, „bet drauge ir oro, suprasto kaip pirmapradžio chaoso, figūra“ ir – „Šerno ir Žemės pora atstovauja ankstyvesnei religijos fazei, kurioje ypač ryškūs, dominuojantys turėjo būti motinos žemės ir primityvaus chaoso pradai“.¹ Toks aiškinimas labai tiktų ir Deivės–Šerno ryšiui rekonstruoti, paaiškintų, kodėl Tacitas *mater deum* sieja su šernu. Arba – kodėl ji mums siejasi tarsi visu baltišku mitologiniu ritualiniu kontekstu.

Tačiau mums kol kas svarbu išsidėstyti Tacito minimus religinius kitų „Germanijoje“ aprašytų tautų įvaizdžius, nes aisčių deivė gali paaiškėti ir stebint, ką Tacitas panašiai įvardija ar neįvardija ir kodėl. Mūsų kontekstui svarbios ir kitos žinios – apie lugijų genčių grupę priklausančią nahanarvalų (*Nahanarvalos*) gentį, kuri, pasak Tacito, „turi senoviniam kultui skirtą miškelį. Vadovauja tam kultui žynys moteriškais rūbais. Sakoma, kad jų dievai atitinka antikinius Kastorą ir Poluksą. Tokia yra dievų esmė, o vardas – Alkai (*nomen Alcis*). Nėra jokių dievų atvaizdų, jokių svetimo kulto pėdsakų; Alkus garbina kaip brolius, kaip jaunuolius“ („Germanija“ 43). Lietuvių kalba *alkai* (dgs.), *alkas* reiškia šventą vietą, giraitę, aukštumą, kurioje atliekami aukojimai. Lietuviai, ypač jų vakariniai giminaičiai prūsai, religinėje legendinėje tradicijoje iki XVI–XVII a. išlaikė stiprų brolių dvynių kultą; Prūsijoje dievams dvyniams *Worskayto* ir *Iszwambrato* statyti poriniai stulpai. Tad alkai galėtų būti laikomi baltiška religine realija ar platesnio baltiškai germaniško religinio komplekso

dalimi. Žodis *alkas* siejasi su liet. *alkti* – būti išbadėjusiam, alkanam, kas nurodo į archajišką kulto vietos kaip dievų maitinimo vietos prasmę. Galimas dalykas, kad lugijai yra bent jau artimi baltams ideologiškai, religiškai, teritoriškai.

Antikiniuose šaltiniuose nesiekta specialiai perteikti ataskaitų apie Šiaurės vidurio Europos religijas, bet Herodotui ir Tacitui šios žinios buvo ne menkiausiai svarbios už politines, istorines, etnines, geografines realijas. Minėtieji autoriai patikimi ir kritiški, tik jų žinias galėjo iškreipti vertėjai iš kalbos į kalbą, o kartais ir į trečią bei atgal, žmogiškosios atminties netobulumas ir tai, kad informatoriai dažniausiai būdavo ne Romos ar Atėnų intelektualai, bet pirkliai, kariai, kuriems į akis krisdavo daugiausia tik išoriškai ryškūs, išsimentantys, originalūs dalykai (ši religinės medžiagos perteikimo problema neišnykusi ir iki mūsų dienų). Kai kurie aprašymų epizodai, ypač apie alkus, jų sąsają su dvyniais, neurų vilkolakyste, apie aisčių Dievų motinos ir šerno simbolikos ryšį, pasitvirtina ir vėlesniais, šaltinių aiškiau nušviečiamais laikais, lietuviškoje mitologinėje medžiagoje bei folklore, bet tiesiogine prasme ir Herodoto, ir Tacito paminėjimai su baltais gali būti siejami tik hipotetiškai. Antikos laikais kontaktai su Baltijos pajūriu būdavo palaikomi nuolat, tą sąlygojo visų pirma intensyvi prekyba gintaru: vien iš to, kad Neronas sugebėjo gintaro gabalais išpuošti visą Koloziejų, matyti, kad santykiai su Baltijos pajūriu nebuvo kas egzotiško, o keliai (tikriausiai, upių) nei Romai, nei baltams neatrodė nesaugūs ar tolimi.

Dievų motina

Dievų motinos klausimas, nepaisant pirmo išpūdžio, nėra toks jau paprastas. Pirmoji į galvą šaunanti mintis, kad tai – Žemė motina ar Žemyna, – neatlaiko kritikos. Žemyna – gan vėlyvas personažas, jai priskiriamos pirmiausia vaisingumo, derlingumo funkcijos, lietuvių tradicijoje „dievų motinos“ aspekto nei Žemyna, nei Žemė neturi. Vilhelmas Mannhardtas straipsnyje „Aisčių *Mater Deum*“ išnagrinėjęs latviškas, lietuviškas, slaviškas analogijas, neranda pagrindo jos tapatinti su Tacito minima deive. „Nėra išlikę jokių pėdsakų, kad Žemyna būtų buvusi didelė deivė, ir neįtikėtina, kad jos kultas kada nors būtų taip išsiskyręs ir vaidinęs tokį vaidmenį, jog jį būtų galima laikyti būdingu, išskirtiniu tautos religijos požymiu. Pastovios garbinimo vietos su organizuotomis viešomis apeigomis Žemyna pagal visas analogijas su kitomis dievybėmis nėra turėjusi ir specialių, vien šios dievybės garbintojų [...] tikriausiai nebuvo. Na, o jeigu vis dėlto po gintaro kraštą keliaujantis romėnas

atsitiktinai bus atkreipęs dėmesį į Žemynai skirtas apeigas ir sužinojęs, kad jos skiriamos „žemei“, tai jis tą dievybę galėjo pavadinti tik *Tellus*, o ne apibūdinti ją kaip *Mater deum*, t. y. kaip *Magna Mater Idaea*, arba *Cybele*, į kurios kultą čia jokio panašumo nebūta [...]. Suvokiu šitą dalyką taip, jog viena išorinė aplinkybė, būtent šerno pavidalo amuletų nešiojimas, bus paskatinusi sugretinti jų nešiotojus su Cibėlės garbintojais, nes ir šie segsi ant krūtinės mažus šerno atvaizdus kaip amuletus”.²

Žemynos perkėlimas ant „dievų motinos“ mitologemos nepriimtinas, to nepatvirtina nei rašytinė medžiaga, nei mitologijos dėsniai. Dievų motina – ne deivė motina, kuri gali būti tapatinama su graikų Gaja, tai yra atskira ir savaip besiskleidžianti mitologinė figūra, būtent dievų motina.

Tacitas, kaip tikras I a. romėnas, žutbūt siekė atlikti *interpretatio romana*. Šiuo atveju jam galėjo pirštis arba Izidės, arba tos pačios Kibelės misterijų vėlyvieji atvejai Romos imperijoje; tačiau deivės *Nerthus* jis neivardija dievų motina, nors jos kultas tokių požymių turi; tarp germanų deivių jis galėjo išvelgti Izidę, tą matome iš „Germanijos“ 9-to skyriaus: „Dalis svebų aukoja ir Izidei: kokia to svetimo kulto priežastis ir kilmė, aš nedaug ką sužinojau, nebent pats deivės simbolis, burinio laivo formos, rodo, kad šis kultas yra atkeliavęs iš svetur”.³ Laivo forma religijose nėra reta, germanams, jau tada neblogai buriavusiems Reinu ir jūrų pakrantėmis, nebūtina buvo skolintis laivės įvaizdį iš egiptiečių, kurių religijoje laivė gali priminti ir Izidės keliones, kurių metu ji ieškojo mirusio Ozirio palaikų, ir pomirtinę Ra laivę, kuria mirusieji per požeminius vandenis pakyla į saulėtuosius pomirtinius laukus. Tačiau tarp aisčių deivių romėniškas žvilgsnis Izidės nemato. Tad grįžkime prie Kibelės.

Kibelė yra frygiškos kilmės deivė, vadinta ir Didžiąja Dievų Motina, *Magna Mater Deorum*, reikalavusi visiško paklusimo; jos žyniai rėdydavosi moteriškais rūbais, ekstazėje išsikastruodavo; Kibelei būdingos orgiastinės misterijos, kurių metu ji pasirodo auksinėse vežėčiose, dėvi dantytą, nelyginant pilies kuorai, karūną, ją nuolat supa šėlstantys koribantai ir koretai, liūtai ir panteros, ji valdo kalnus, miškus ir žvėris, nulemia neišsenkantį visų vaisingumą; vėlesniais, Romos sinkretizmo, laikais ji pasirodo kaip miestų ir visos valstybės gerovės globėja, o žemdirbių tikėjimuose ji susilieja su romėniškais sėjos ir pjūties deivės *Ops* vaizdiniais⁴: čia taigi netoli ir Žemyna, bet jos kultas neprilygsta Kibelės orgiastiniams ir grandioziniais kultams. Įdomu, kad prie „dievų motinos“ galimų pėdsakų Šiaurėje Tacitas galėjo manytis priartėjęs, kalbėdamas apie nahanarvalus, kurių kultui (dvynių Alkų kultui) vadovavo žynys moteriškais rūbais,

arba (kalbėdamas apie Nerthus), kuri iškilmingai gabenama vežėčiomis. Bet *mater deum* jis įžvelgia būtent aisčiuose. Pagrindo tam, matyt, būta, nes negi vien šernų amuletai galėjo būti nuoroda į Kibelę?

Frygiškoje Kibelės mitologijoje svarbus jos porininkas Atis; apie jį sukasi kelios mitologinės linijos. Pagal vieną, jis buvęs vieno frygo sūnus, nepajėgus turėti vaikų. Dievų Motinos garbei Lidijoje jis įsteigia šventąsias orgijas, tačiau jį nužudo Dzeuso siųstas šernas. Pagal kitą versiją, Atis – dvilytės dievybės Agditės (kai kur tai – *Magna Mater*) ir Sangarijos upės sūnus. Jis nepaprastai gražus, jį pamilsta pati Agditė, trukdanti jo vedyboms su karaliaus dukra; Atis puola į pamišimą, išsikastroja ir miršta. Agditė atgailaudama prašo Dzeuso, kad tasai paverstų Atį nemirtingu; iš jo kraujo išauga pavasario gėlės ir medžiai. Dar viena, vėlesnė, versija – Atis yra Kibelės numylėtinis, jos šventovės sergėtojas, kuris pažeidžia skaisybės įžadą, išimylėjęs nimfą; Kibelė ją prazudo, o Ačiui pasiūnia beprotybę, kurios priepuolyje jis išsikastroja ir miršta.⁵

Taigi incesto, vaisingumo, kastracijos (beje, kaip ir dvilytiškumo ar skaisybės, skatinančios vaisingumą) simbolika nemenkai paliudyta šaltiniuose.

Matas Pretorijus XVII a. antrojoje pusėje perteikia gana sudėtingus Žemynos/Žemynėlės ir Žemininko/Žemėpačio/Žemeliuko santykius; juos apibūdindamas, jis bando sieti antikines žinias su baltų mitologinėmis savo meto realijomis: „*Gebeleizis* yra prūsiškas žodis: *gyva, leisis*, t.y. amžinas Žemeliukas (*Ziamelukus*) dabartiniams prūsams, nadruviams, skalviams, žemaičiams, lietuviams dar tebereiškia tą patį kaip ir žemės viešpats ar dievas, ir ne tik žemės, bet ir tų, kas žemėje užkasti. Mūsų laikų Žemaičiuose, Nadruvoje, Skalvoje, Lietuvoje ir t. t. tebegyvuoja taip pat senųjų Herodoto getų galvosena, nes jie tiki, kad tie, kas čia miršta, turi tarnauti Žemeliukei (*Zamolukse*), t. y. žemės deivei” (BRMŠ III 228). Matome, kad šaltinį pradėdamas vyriškos giminės Žemeliuku, kuris esąs amžinas ir vaisingumu trykštantis, „gyvavaleidis”, M. Pretorijus baigia Žemeliuke, moteriška Žemeliuko forma, atkartojančia jo funkcijas. Lytys susipainioja, gal autoriui to ir nepastebint, bet Žemeliukas–Žemeliukė gali būti suprantami ir pagal dvilytės Agditės mitologemą. Galima manyti, kad čia apsirikta, bet žemėje ir vaisingume slypintis androginiškumas pasirodo ir kitoje vietoje, kur jis jau aiškiai įvardijamas:

„Senovės nadruvių, skalvių, sūduvių ir kt. palikuonys yra tos nuomonės, jog žemėje glūdi kažkas dieviška, užtat jie žemei vadinti vartoja vardus Žemynėlis (*Zemynellis*), Žempatys (*Zempatys*) ir Žemynėlė (*Zemynelle*) (pirmieji žodžiai yra vyriškos giminės, o pastarasis moteriškos giminės). Jiems buvo rodoma ypatinga

pagarba, ypač Žemynėlei, kurią vieni laikė vyro atvaizdu, kiti moters” (BRMŠ III 300). Atrodo, turime tuos pačius Atį ir Kibelę, pastarąją Agditės pavidalą.

O pati Agditė, kaip ir Kibelė, skleidžiasi dviem, vyrišku ir moterišku, pavidalais, kaip ir Žemeliukas ir Žemeliukė.

Incestas ir žemės pora

Tolėliau rasime ir žemės vaisingumą skatinančių dievybių santuoką, ir incestą, kuris kiek užslėptas, bet nereikia gilios hermeneutikos, kad jį pastebėtume: „Žemėpatis (*Zemepotys*), arba Žemeliukas (*Zemelukks*), dar kitaip – Žemininkas (*Zemenikas*) yra žemės šeimininkas, nors jie apriboja jo valdas tik sodyba ir gyvenamaisiais namais. Taigi kiekvienas šeimininkas turi savo Žemėpatį (*Zemepatys*), saugantį ir valdantį sodybą bei visus gyvenamuosius namus; jo garbei rengiama šventė gruodžio mėnesį [...]. Žemynėlė (*Zeminele*), dar vadinama Žemyna (*Zemina* arba *Zemynylena*), laiko Žemėpačio (*Zemepatys*) seserimi, darančia žemę derlingą”, o kadangi visas derlingumo funkcijas perėmusi ši pora, tad Žemynėlė yra garbinama per visas šventes (BRMŠ III 260). Taigi šeimininko ūkis ir ūkio sėkmė siejama su Žemėpačiu, pačia sodyba, pastatais, tam tikra prasme, pasaulio–mikrokosmo centru, iš kurio ir aplink kurį skleidžiasi ir Žemyna–Žemynėlė, trykštanti vaisingumu aplinkiniuose laukuose ir miškuose; tai brolio ir sesers jungtuvės, incestinės, kaip ir dažnai žemdirbiškose mitologijose arba tais atvejais, kai kalbama apie pirmąsias dievų poras, kurios nieku gyvu negalėjo išvengti incesto. Čia gal matome tarpinį atvejį, kurį dar papildė deivės vaisingumo ir jį išreiškiantis, pabrėžiantis kastracijos motyvas, kurio pavojaus horizonte, dvilypume kyla ir androgeniškumo motyvas, atsispindintis ir dviejuose – Žemeliuko ir Žemeliukės – pavidaluose, ir nahanarvalo žynio moteriškais rūbais, ir (žiauresnė forma) – Kibelės žynio kastracijoje, genitalijų aukojime vaisingumo deivei. Skaisybę aukoti (kad būtų stiprinamas vaisingumas) galima įvairiais būdais – vienaip elgiasi vestalės, kitaip hierodulės, bet siekis tas pats.

Išvados

Kibelės, Dievų motinos identifikavimo link Tacitą ar jo informatorių pastūmėjo ne (tiek?) šerno amuletai, kiek androginiška Žemynos–Žemininko, Žemeliuko–Žemeliukės pora ir tai, kad *visos šventės pradedamos nuo Žemynėlės, kiekvienoje, kur informatorius dalyvavo, neišvengiamai turėjo būti invokacija Žemynėlei*. To ir pakako paversti aisčius ne Tellus Mater, Terra Mater, o

mater deum išpažinėjais, taip užgožiant kitus ritualus ir vardus. Tai „paišėsi“ ir į bendrą lauką – germanai ir keltai turėjo didžiąsias deives, jas turėjo ir Roma, jau linkstanti į orientalinį sinkretizmą. Tiesa, aisčių deivė nors ir buvo *mater deum*, iš tiesų nebuvo dievų gimdytoja, Žemynėlės epitetai *motinėlə, motina, matušėlė* dažni, o ir *Žemė* – visų mūsų močia. Norėčiau pastebėti, kad tuomet nesijudome aisčių deivės tapatumo su Kibebe, tik mėginame suprasti, kokios priežastys galėjo paakinti romėnų informatorių joje atpažinti tuo metu Romoje labai populiarios Kibelės bruožus. Papildomas dėmuo Tacito aprašytų aisčių panteono nustatymui: jeigu jis mini Kibelės tipologiją atitinkančią dievų motiną, atitinkamai greta jos turi būti dvinarė struktūra, dvyniška pora. Labai tikėtina, kad tai nahanarvalų Alcis, vėlesniųjų prūsų ir lietuvių dvynišku struktūrų pirmtakai. Tokiu atveju aisčiai ir nahanarvalai religine prasme identifikuojami kaip priklausą bendram religiniam arealui. Tą teigini paremia ir tai, kad Alkai, pasak Tacito „Germanijos“ 43 skyriaus, garbinami kaip broliai, kaip jaunuoliai, o jų kultui giraitėje vadovauja žynys moteriškais rūbais (BRMŠ I 144). Kaip ir dera ne tik Kibelės/Agditės kultui, bet ir *mater deum*, ir Žemynos mitologiniam kontekstui. Taigi vien tai, kad Tacitas tikriausiai Žemyną įvardija kaip *mater deum*, mums jau suteikia pakankamai žinių apie I a. po Kr. panteono bruožus, kultą, ir galime pripažinti, kad ir Žemė motina, ir dvinarės mitologinės struktūros baltuose⁶ atsekamos jau daug vėlesniais istorinių šaltinių paliudytais laikais. Tokiu atveju atrodytų, kad religinės tradicijos bent jau kai kurie elementai išliko nepakitę iki M. Pretorijaus laikų, XVII a. Čia Žemeliukas ir Žemeliukė, žemės dievai, sudaro, berods, incestinę porą, kuri jau tiesiai atveda į Kibelės/Agditės kultus, kurie Tacitui, kaip I a. romėnui, negalėjo būti nežinomi.

SANTRUMPOS

- BRMŠ I – Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai I. Nuo seniausių laikų iki XV amžiaus pabaigos. Sudarė Norbertas Vėlius. - Vilnius, 1996.
BRMŠ III – Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai. III. XVII amžius. Sudarė Norbertas Vėlius. - Vilnius, 2003.

NUORODOS:

1. Greimas A. J. Tautos atminties beieškant. - Vilnius-Chicago, 1990. - P. 262.
2. Lietuvių mitologija / Parengė N.Vėlius. - T. I. - Vilnius, 1995. - P. 291.
3. Tacitas P. K. Rinkiniai raštai. - Vilnius, 1972. - P. 10.
4. Mifologičeskij slovar'. - Moskva, 1991. - P. 286.
5. Ibid. - P. 71.
6. Plg. Beresnevičius G. „Konrado Valenrodo“ dvinarės struktūros // Darbai ir dienos. - Kaunas, 1999. T. 9 (18), p. 87-94.

On the question of Mater Deum of the Aisčiai

Gintaras BERESNEVIČIUS

The article provides discussion on the testimony of the belief of the Aisčiai in the Mother of Gods, Mater Deum appearing in section 45 of “Germania” by Publius Cornelius Tacitus, and of the wearing of the amulets of the form of wild boar by the Aisčiai as a sign of the belief. It is common with the historiography to think that here we can trace the equivalent with Lithuanian Žemyna, however, Žemyna is lacking a sufficiently strong mythological meaning of the Deity Mother Goddess, and it is difficult enough, merely through an intermediate presumptions, to relate her with wild boar therefore an impression occurs that Tacitus misunderstood unaware of something or the Mother of Gods was the Baltic manifestation of the ancient matricentral Great Deity that has not survived up to this day, or she is Žemyna with her decline and with her scattered functions.

In investigations of the Baltic mythology an opinion prevails that Tacitus Mater Deum maintained the analogue of Kybele. It is difficult to relate wild boar with the cults of Kybele. The article provides an opinion that historiography is on the right way with regard to Kybele, hence the motifs of twins in the religions context of the Aisčiai could point out Kybele to Tacitus where the sources of the 17th century mention Žemyna, Žemėpatis, Žemeliukas–Žemeliukė. There is an attempt to reconstruct a probable fragment of the Lithuanian pantheon that actually does not object to the mythological field of Kybele as Magna Mater or the deity Agdite. Here wild boar is not contradictory to the context of Mater Deum altogether, however, it is possible that the Aisčiai who worshiped this Deity as Žemyna or her precursor had the whole complex of a wide range of images that were related with her and existed in some mythological symbols of the Deity at the times of Tacitus. Otherwise he would call Žemyna Tellus mater, it should be literally interpreted and should meet the requirements of the interpretatio romana in such way. Thus, the Mother of Gods confirms the presence of the structures consisting of the two members. We can also establish the double–membered structure that can be met in the Balts and even up to the epoch of Crusades as well as the ethnographies of the times of the Protestantism and Renaissance.

*Kultūros, filosofijos ir meno institutas,
Saltoniškių g. 58, LT-08105, Vilnius,
el. p. gbgvilnius@yahoo.de*

Gauta 2006 01 31, įteikta spaudai 2006 05 10